

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ (І половина ХІХ ст.)»

Ступінь освіти	<u>бакалавр</u>
Освітня програма	<u>Українська мова та література</u>
Тривалість викладання	<u>5, 6 чверті</u>
Заняття:	<u>Осінній семестр</u>
лекції:	<u>2 години на тиждень</u>
практичні заняття:	<u>1 година на тиждень</u>
Мова викладання	<u>українська</u>

Кафедра, що викладає

Філології та мовної комунікації

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=4890>.

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої світи
Онлайн-консультації: Microsoft Teams – група «035-21-1 Історія української літератури(І половина ХІХ ст.)»

Викладач:

Біляцька Валентина Петрівна
Доктор філол. наук, професор
кафедри філології та мовної
комунікації

Персональна сторінка

E-mail: Biliatska.V.P.@nmu.one

1. Анотація курсу

Навчальною дисципліною «Історія української літератури (I пол. XIX ст.)» передбачено ознайомлення студентів з літературознавчими розвідками, присвяченими письменству I половини XIX ст., репрезентантами якого є такі видатні постаті, як Іван Котляревський, Євген Гребінка, Григорій Квітка-Основ'яненко, Микола Костомаров, Тарас Шевченко, Пантелеймон Куліш, Марко Вовчок, Леонід Глібов, Юрій Федькович та ін.; основними методологічними принципами літературознавчої науки, панівними художніми методами цього періоду – романтизмом та реалізмом, що дозволить досягнути значення культурної спадщини минулого для розвитку сучасної української літератури й культури.

2. Мета і завдання курсу

Мета курсу «Історія української літератури (I пол. XIX ст.)» – формування у студентів 2-го року навчання за спеціальністю «Українська мова та література» знань про літературну діяльність найвизначніших письменників зазначеного періоду, їхню роль у літературному процесі, загальні тенденції розвитку вітчизняної літератури, зумовлені комплексною взаємодією різних художньо-естетичних течій. Практичний курс дисципліни має на меті сформувати знання у студентів про методику аналізу ідейно-естетичних, художньо-стильових засад прозових та поетичних творів української літератури I пол. XIX ст., уміння застосовувати різноманітні – традиційні та експериментальні – прийоми поетикального аналізу доробку письменників цього періоду; усвідомлення студентами значення набутку української літератури I половини XIX ст. як окремого етапу в історії національного письменства, теоретичної та естетичної думки в Україні.

3. Результати навчання

Знання генези та суспільно-історичних умов розвитку української літератури першої половини XIX століття, стану тогочасної національної освіти, науки, культури; провідних тенденцій розвитку літературного процесу в Україні, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою.

Уміння працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології; працювати з першоджерелами, збірниками текстів, періодичними виданнями; опрацьовувати літературно-критичні праці й користуватися фаховою літературою, готувати усні й письмові повідомлення, реферати.

Уміння працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології; працювати з першоджерелами, збірниками текстів, періодичними виданнями; опрацьовувати літературно-критичні праці й користуватися фаховою літературою, готувати усні й письмові повідомлення, реферати.

Самостійно здобувати і систематизувати знання про відомих українських письменників означеного періоду: визначати його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції та новаторство, зв'язок творів із фольклором, міфологією, релігією, філософією, визначати значення для національної культури.

Оцінювати оригінальність творчої індивідуальності кожного митця, суть його новаторства; історію написання творів, їх життєву основу, зміст художніх текстів.

Визначати жанрові ознаки, проблематику та художні особливості твору; аналізувати текст у єдності змісту і форми (композиція, сюжет, образна система); користуватися літературознавчою термінологією, не замінювати аналіз тексту його переказом; порівнювати літературні явища і на основі вагомих аргументів робити власні висновки, узагальнення.

Аналізувати поетику художніх творів, визначати основні художні засоби (тропи, постійний епітет, заперечне порівняння, метафора, алегорія, гіпербола, риторичне запитання, поетичний паралелізм тощо); застосовувати набуті знання під час вивчення історико-літературних дисциплін.

Застосовувати новітній інструментарій при вивченні літературних творів означеного періоду; виробляти та відстоювати власну позицію під час дослідження літературознавчої проблеми шляхом ведення дискусії; читати й знати напам'ять тексти, що рекомендуються програмою.

4. Структура курсу

Лекції

Лекція: 1. Нова українська література в суспільно-історичному контексті, культурні передумови становлення. Народна мова як визначальна основа нового письменства. Формування нових науково-освітніх центрів. Початки вітчизняного літературознавства, фольклористики і мовознавства. Стильовий синкретизм літературної доби як її характерна ознака.

Лекція: 2. Іван Котляревський – зачинатель нової української літератури. Поема «Енеїда» як специфічна картина суспільних взаємовідносин на Україні другої половини XVIII – початку XIX століть. Мова і стиль поеми. Значення «Енеїди» для українського художнього прогресу. Новаторство Котляревського-драматурга – «Наталка Полтавка», «Москаль-чарівник». Життєві джерела сюжетів, типізація та індивідуалізація образів дійових осіб. Пісні як органічні, композиційні частини твору. Роль п'єс у подальшому розвитку української драматургії..

Лекція: 3. Стильова поліфонія літературної творчості Петра Гулака-Артемовського. Естетична платформа, етапи творчості. «Пан та Собака» – перший твір нової української літератури антикріпосницького спрямування. Байки. Балади «Твардовський», «Рибалка» як перші романтичні твори. Значення творчості.

Лекція: 4. Життя і культурно-громадська діяльність Г. Квітки-Основ'яненка. Гуманістичний ідеал просвітительського реалізму в українських повістях та оповіданнях Г. Квітки-Основ'яненка. Оповідання «Салдацький патрет» як своєрідна художня декларація права на українську прозу. Повість «Конотопська відьма». Гротеск у зображенні старшинської верхівки, елементи фантастики у творі. Реалістично-сентиментальна українська проза Г. Квітки-Основ'яненка. Перша класична повість нової

української літератури «Маруся» («Сердешна Оксана», «Щира любов»). Проблематика соціально-побутової повісті «Козир-дівка», традиції в літературі. Становлення як драматурга, п'єса (опера) «Сватання на Гончарівці», «Шельменко денщик».

Лекція: 5. Жанрове багатство творчості Євгена Гребінки. Новаторство змісту і форми байок, романтичний характер поезії. Драматична поема «Богдан». Прозові твори російською мовою. Історичне минуле України у творчості Гребінки-прозаїка. Українські белетризовані нариси «Так собі до земляків» і «До зобачення».

Лекція: 6. Становлення, розвиток, естетичні засади романтизму в українській літературі I пол. XIX ст. Характерні риси та змістово-художня своєрідність. Два основні угруповання в його художній системі: «Харківська школа романтиків» і львівська «Руська трійця». Персоналії, значення в становленні нової української літератури. Балада Л. Боровиковського як стильовий синтез українського фольклору та європейського романтизму. Балади «Маруся», провідні мотиви, значення творчості.

Лекція: 7. Творчість поетів-романтиків 30–50-х років XIX ст. (Є. Гребінки, М. Костомарова, А. Метлинського, В. Забіли, М. Петренка, О. Афанасьєва-Чубинського).

Лекція: 8. Нова література на західноукраїнських землях. Львівський гурток прогресивної творчої молоді «Руська трійця» та його історичне значення. Історія видання та розповсюдження «Русалки Дністрової» - першої на Західній Україні книги українською народною мовою. Романтичний характер альманаху. *Маркіян Шашкевич*. Мотиви лірики. Твір «Олена» М. Шашкевича – зразок жанрового синкретизму в українській романтичній прозі. Народні пісні в записках письменника.

Іван Вагилевич. Поетичні твори у «Русалці Дністровій» – балади «Мадей», «Жулин і Калина». Науково-дослідницькі праці І. Вагилевича. Етнографічні дослідження.

Яків Головацький. Життя і мрія в романтичній поезії Головацького. Збірник «Народные песни Галицкой и Угорской Руси». Значення творчості..

Лекція: 9. Поетична творчість, провідні мотиви, значення творчості Миколи Костомарова. М. Костомаров – зачинатель української історичної драматургії. Найперші українські трагедії «Сава Чалий» і «Переяславська ніч». Художня проза М. Костомарова.

Лекція: 10. Ранній період творчості Тараса Григоровича Шевченка. Лірика раннього періоду, мотиви, жанри, образи, її органічний зв'язок з усною народною творчістю. Новаторство Шевченка в жанрі балади. Соціально-побутові поеми. Ідейно-тематичне спрямування поеми «Катерина». Твори Шевченка про історичне минуле України. Поема «Гайдамаки». Ідейна концепція, жанрова своєрідність твору. Прийоми типізації й індивідуалізації образів. «Назар Стодоля» як історично-побутова драма.

Лекція: 11. Творчість Т. Шевченка 1843 – 1847 років. Сатиричні твори періоду «трьох літ». Поема «Сон» як політична сатира. Поема «Кавказ». Ідейно-тематичне багатство твору. Зміст послання «І мертвим, і живим...». Твори на історичні теми. Соціально-побутові поеми «Сова», «Наймичка», «Відьма»..

Лекція: 12. Творчість Т. Шевченка 1847 – 1857 років. Цикл поезій «В казематі». Лірика заслання. Автобіографічні вірші. Новаторство в жанрах пейзажної лірики. Проза Шевченка. Ідейно-тематичне багатство. Жанрова своєрідність. Автобіографічність російськомовних творів.

Період творчості Т. Шевченка 1857 – 1861 рр. Рецепція творчості митця в сучасному літературознавстві.

Лекція: 13. Проза Марка Вовчка в українському літературному дискурсі I пол. XIX ст. Сильова своєрідність «Народних оповідань». Новаторство в жанрі психологічної повісті «Три долі». Органічний ідейний зв'язок між «Народними оповіданнями» і «Рассказами из русского народного быта». Традиції реалізму в російськомовній прозі М. Вілінської. Перекладацька діяльність письменниці.

Лекція: 14. Життя, педагогічна, громадська та видавнича діяльність Леоніда Глібова. Новаторство Глібова в жанрі байки. Реалізм і народність байок 40-60-х років. Викриття кріпосницької дійсності, пристосовницької політики експлуататорів у байках перших пореформених років. Проблематика і художня своєрідність байок 80-90-х років. Збагачення поезики байки.

Ліричні поезії, їх мотиви і образи. Творчість для дітей, її жанрова різноманітність. Водевіль «До мирового». Роль творчості Глібова в історії української літератури.

Лекція: 15. Художньо-естетичні засади романтизму в поетичній творчості Степана Руданського. Громадянська лірика петербурзьких років. Антикріпосницький пафос поезій «Над колискою», «Гей бики!», «До дуба». Багатство змісту гумористичних співомовок. Відображення в них широкої і мінливої розмаїтості народного життя середини минулого сторіччя. Особливості художньої манери С. Руданського в історичних поемах. Використання мотивів слов'янського фольклору в поемі-казці «Цар-Соловей». Фольклорна основа «Байок світових».

Лекція: 16. Багатогранність творчої, фольклористичної діяльності Пантелеймона Куліша. Деалізація патріархальщини української козацької старшини в повісті «Михайло Чернишенко, или Малороссия восемьдесят лет назад» та ідилії «Орися».

Історичний роман П. Куліша «Чорна рада»: осмислення проблеми української державності, історичних подій 1663 року. Реалістичні картини побуту і соціальної боротьби мас. Поетична творчість. Збірка поезій «Досвітки». Провідні ідеї та мотиви поезій збірок «Хуторна поезія» і «Дзвін». Поєми «Магомет і Хадиза», «Маруся Богуславка», «Сковорода», «Куліш у пеклі». Широка перекладацька діяльність. Внесок Куліша в літературознавчу науку, у розвиток фольклористики, критичних виступів. Світогляд та літературно-естетична позиція Олекси Стороженка. «Українські оповідання» їх тематика, образи, особливості композиції. Белетризоване опрацювання народних прислів'їв, гумористичних переказів, анекдотів у циклі «З народних уст». Легендарно-поетична основа твору «Марко Проклятий». Прозові твори російською мовою..

Лекція: 17. Соціально-психологічна проза Анатолія Свидницького. Художня специфіка роману А. Свидницького «Люборацькі». Громадянська лірика А. Свидницького.

Лекція: 18. Жанрове та тематичне розмаїття творчості Ю. О. Федьковича. Органічна спорідненість поезії в мотивах, жанрах, образах з фольклором. Прозові твори. Поєднання реалістичних і романтичних прийомів у художньому зображенні дійсності. Всебічність розкриття жовнірської теми. Зображення побутової атмосфери народного життя у творах «Люба-згуба», «Серце не навчити», «Галіянка», «Безталанне закохання», «Дністрові кручі». Звернення до почуттів читача, поетизація природи рідного краю, оспівування цільних характерів, своєрідність особи оповідача, зумовленість оповідною манерою системи художніх засобів.

Практичні заняття

Практичне заняття: 1. «Енеїда» Івана Котляревського як відродження національного міфу. Жанрово-стильові особливості п'єси «Наталка Полтавка» та «Москаль-чарівник».

Практичне заняття: 2. Романтичні тенденції у ліриці Є. Гребінки, М. Костомарова, А. Метлинського, В. Забіли, М. Петренка, М. Шашкевича, І. Вагилевича, Я. Головацького.

Практичне заняття: 3 Просвітительський реалізм прози Г. Квітки-Основ'яненка.

Практичне заняття: 4. Основні стильові константи ранньої творчості Т. Шевченка.

Практичне заняття: 5. Основні стильові константи творчості Т. Шевченка періоду «трьох» літ.

Практичне заняття: 6. Історичний роман П. Куліша «Чорна рада»: осмислення проблеми української державності.

Практичне заняття: 7. Поетична та прозова творчість Ю. Федьковича.

Практичне заняття: 8 Жанрова та тематична своєрідність прози О. Стороженка.

5. Технічне обладнання та програмне забезпечення

Технічні засоби навчання:

Персональні комп'ютери;

Дистанційна платформа MOODLE.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного опитування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Максимальне оцінювання:

Теоретична частина	Практична частина			Разом
	*Відповіді на практичних заняттях	Написання реферата, виголошення	Контрольні тестові роботи, завдання, робота із текстами	

		дослідження означеної теми		
20	40	20	20	100

* При несвоєчасному складанні тем практичних занять максимальна оцінка знижується на 2 бали.

У виставлення загальної кількості балів враховується регулярне відвідування занять (не більше одного пропуску без поважних причин за всіма видами занять) та наявність конспекту лекцій.

Теоретична частина оцінюється за результатами здачі контрольної роботи, яка містить тестові питання або передбачає розгорнуті відповіді на них.

Практична частина оцінюється за результатами відповідей на практичних заняттях та результатами контрольної тестової роботи, яка містить 30 завдань.

Для підвищення оцінки (якщо було більш ніж 2 пропуски занять) **на 4 бали** здобувач вищої освіти може виконати та захистити презентацію з будь-якої теми лекцій з дисципліни «Історія української літератури (I пол. XIX ст.)», або обрати тему самостійно (після попереднього узгодження з викладачем).

Якщо студент набрав менше 60 балів з поточного опитування та самостійної роботи, він обов'язково складатиме **залік**. Питання підсумкового контролю розміщено на платформі MOODLE або Teams.

6.3. Критерії оцінювання теоретичної частини

2 питання по 10 балів з розгорнутими відповідями на них.

20 – максимальна кількість балів, нараховується за правильну, повну (наведено приклади) та конкретну відповідь (еталону) на запропоноване питання.

15 балів - відповідь правильна, наведено приклади, але забагато інформації, яка опосередковано відповідає суті питання;

10 балів - відповідь правильна, але забагато інформації, яка не відповідає суті питання;

5 балів – зміст відповіді має стосунок до предмету запитання, проте не відповідає еталону, містить суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення;

3 бали – наявність текстової відповіді, яка не відповідає еталону, та/або не має стосунку до предмету запитання, містить суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення;

0 балів – відповідь неправильна.

6.4. Критерії оцінювання практичної частини

Відповіді на практичних заняттях.

Максимальна кількість балів – 40, де кожне практичне заняття оцінюється балом 5; в оцінку враховується відповіді на питання плану практичних занять, наведені приклади текстів, виконані додаткові завдання.

Написання реферату оцінюється **20 балами**. Студент мусить ґрунтовно розкрити

тему з посиланням на дослідників та сучасні студії, з власними коментарями творів авторів, правильно оформивши роботу.

Контрольні тестові роботи.

У кожній контрольній 20 тестових завдань з трьома варіантами відповідей, правильна відповідь оцінюється **0,5 бала всього 10 балів**. $2 \cdot 10 = 20$

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»». <https://inlnk.ru/xvgyx>.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту і завчасно.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

8.1 Базові

(підручники, посібники)

1. Возняк М. С. Історія української літератури: у 2 кн. 2-ге вид. випр. Львів : Світ, 1992. 560 с.
2. Історія української літератури (Перші 10-річчя XIX століття): Підручник / за ред. П. Хропко та ін. Київ : Вища школа, 1992. 512 с.
3. Історія української літератури у 2 т. / за ред. І.О. Дзевєріна. Т. 1. Дожовтнева література. Київ : Наукова думка, 1987. 632 с.
4. Історія української літератури XIX ст.: навч. посіб. у 3 кн. / за ред. М. Т. Яценка. Кн. 1. Київ : Либідь, 1995. С.68 – 91.
5. Історія української літератури XIX ст. [Текст]: підручник у 2 кн. / за ред. акад. М. Жулинського. Кн.1. Київ : Либідь, 2005.
6. Історія української літератури та літературно-критичної думки першої половини XIX ст. підручник / за ред. О. А. Галича. Київ : Центр навч. л-ри, 2006. 392 с.

8.2. Довідкові

1. Біляцька В.П. Методичні рекомендації до вивчення курсу «Історія української літератури першої половини XIX століття» для студентів спеціальності 035.01 Філологія (Українська мова та література). Дніпро: Ліра, 2021. 56 с.
2. Бовсунівська, Т. В. Українська бурлескно-травестійна література першої половини XIX ст. (в аспекті функціонування комічного): навч. посіб.. Київ : Вид.-полігр. центр «Київ. ун-т», 2006. 178 с.
3. Борзенко О.І. «Сентиментальна провінція» (До проблеми становлення нової української літератури). Харків, 2006.
4. Бовсунівська, Т. В. Феномен українського романтизму: Етногенез і теогенез. Київ : ІЛ НАНУ, 1997. 154 с.
5. Віннічук А. П. Історія української літератури першої половини XIX століття: Навчально-методичний посібник. Вінниця: ДОД ВДПУ, 2017. 206 с.
6. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури. Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти. Київ : Либідь, 2001. 486 с.
7. Грабович Г. До історії української літератури: дослідження, есе, полеміка. Київ : Основи, 1997. 604 с.
8. Дзюба І. М. Тарас Шевченко. Життя і творчість. 2-ге вид., доопрац. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 718 с.
9. Зборовська Н. В. Код української літератури: проект психоісторії новітньої української літератури: монографія. Київ : Академвидав, 2006. 398 с.
10. Єфремов С. Історія українського письменства. Київ : Femina, 1995. 611 с.

11. Ключек Г. Поезія Тараса Шевченка: сучасна інтерпретація. Навчально-методичний посібник. Київ : Освіта, 1998. 237 с.
12. Комаринець, Т. І. Ідейно-естетичні основи українського романтизму (Проблема національного й інтернаціонального) [Текст]. Львів: Вища шк., 2000. 222 с.
13. Лексикон загального та порівняльного літературознавства/ А. Волков, О. Бойченко та ін. Чернівці: Золоті литаври, 2001. 636 с.
14. Літературознавча енциклопедія: [у двох томах]. Т. 1 / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 608 с.
15. Літературознавча енциклопедія: [у двох томах]. Т. 2 / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 624 с.
16. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 752 с.
17. Мафтин Н. В., Вівчарик Н. М. Історія української літератури 20–40-х років ХІХ століття: Методичні рекомендації до курсу. Івано-Франківськ : Територія друку, 2020. 116 с.
18. Мафтин Н. В., Вівчарик Н. М. Історія української літератури 40–60-х років ХІХ століття: Методичні рекомендації до курсу. Івано-Франківськ : Територія друку, 2020. 116 с.
19. Наєнко М.К. Художня література України. Від міфів до модерної реальності. Київ : ВЦ «Просвіта», 2008. 1064 с.
20. Тетерина, Д. Романтизм – стиль української літератури. Київ : Рада, 1997. 251 с.
21. Українські поети-романтики [Текст]: поетич. твори / Акад. наук Української РСР; авт. передм. М. Т. Яценко. Київ : Наук. думка, 1987. - 592 с.
22. Франко, І. Я. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р.: Зібр. тв. у 50 т. Т. 41. Київ : Наук. думка, 1983. С. 194-470.
23. Чижевський, Д. І. Історія української літератури: від початків до доби реалізму. Тернопіль: Феміна, 1994. 478с.
24. Шарова Т.М. Історія української літератури І пол. ХІХ ст. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2017. 278 с.
25. Шарова Т.М., Шаров С.В. Історія української літератури 40–60-х рр. ХІХ ст.: підручник. Мелітополь: Люкс, 2018. 201 с.

РЕСУРСИ

1. Дніпровська міська бібліотека <http://www.library.dp.ua/>
2. Науково-технічна бібліотека НТУ «Дніпровська політехніка» <http://lib.nmu.org.ua//>
3. Національна бібліотека України імені Володимира Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Національна парламентська бібліотека України <https://nlu.org.ua/>
5. Львівська національна наукова бібліотека імені Василя Стефаника <http://www.lsl.lviv.ua/index.php/en/main2/>